

Het Woudsender Postkantoor

deel 3

Sjoerd Rusticus kwam in 1907 ter wereld in Witmarsum en verhuisde met zijn ouders in 1924 naar Woudsend. Daar trouwde hij zijn dorpsgenote Antje Finnema in 1939 en kreeg met haar vier kinderen. Bij zijn huwelijk werkte Sjoerd bij een timmerfabriek in Leeuwarden, maar kwam in 1940 in dienst van timmerfabriek De Jong in Woudsend. Nadat zijn vader in 1946 werd gepensioneerd kreeg hij de kans hem op te volgen. De eerste drie jaren waren op proef en werd hij ingewerkt door zijn vader. Dat verliep allemaal uitstekend en op 18 maart 1949 mochten hij en zijn gezin hun intocht doen in de mooie woning van het postkantoor. Daarvoor had het gezin van 1940 tot 1946 in de Midstraat gewoond en van 1946 tot 1949 in de achterzijde van het Heeg Hûs.

Sjoerd runde het postkantoor en zijn vrouw Antje hielp mee toen zij officieel een aanstelling kreeg als telegrambezorgster, waaronder ook de bediening van de telefoon viel. Tussen alle drukke bedrijven door kreeg het echtpaar vier dochters: Bartha, Djoeke, Lenie en Boukje.

Wat er nu volgt is gebaseerd op gesprekken die ik in 1989 en 1992 met het echtpaar Rusticus voerde. Het is nogal gefragmenteerd, maar ik had toen ook nog weinig ervaring met interviewen.

Een postkantoor runnen betekent vroeg opstaan. Al om 6 uur 's ochtends werd de uit Sneek komende post in ontvangst genomen. Behalve de post kwam ook het kasgeld uit Sneek en dat moest uiteraard eerst nageteld worden. Het postkantoor opende zijn deur voor het publiek van 9 tot 12 uur, van 14 tot 15 uur en van 18 tot 19 uur; 's Zaterdags was de openingstijd van 9 tot 13 uur en 's zondags was er alleen telefoondienst van 8 tot 9 uur. Aan het eind van de normale werkdagen werd de kas opgemaakt en ging het teveel aan kasgeld naar Sneek. Dat ging in een verzegelde enveloppe. Op een lakstaaf werd een brander gericht waardoor druppels lak op de sluiting van een enveloppe vielen; voordat het lak gestold was werd er een kantoorstempel ingedrukt en daarmee was de inhoud verzegeld. Het werken op een postkantoor was ook heel gezellig. Er was veel contact met de inwoners van Woudsend die postwissels inden, rouw- en ge-

lukstelegrammen verstuurden, betalingen deden of hun pensioenrente in ontvangst kwamen nemen. En natuurlijk postzegels kochten. Ook de aanloop van de verschillende postboden bracht reuring met zich en laten we vooral niet de vele telefoontjes vergeten. Men moest niet alleen de juiste telefoonverbinding maken, maar eerst ook even meeluisteren om vast te stellen of er daadwerkelijk een verbinding was ontstaan. Dan noteerde de telefoniste de aanvangstijd en later de tijd van beëindiging. Daarvan werd een nota gemaakt om de gesprekskosten later te kunnen incasseren. Natuurlijk kreeg je wel eens te horen: "maar zòlang heb ik toch niet gesproken?".

Tijdens het "bewind" van Sjoerd Rusticus dienden, behalve zijn vrouw, de volgende telefonistes: Sietske Lijklema tot 1949, daarna Siene Schilstra tot 1955 en Geeske Bergstra tot 1957. Dank zij deze laatste, thans mevrouw G. Schilstra-Bergstra te Sneek, kunnen we een drietal foto's uit omstreeks 1956 laten zien waarop respectievelijk Sjoerd, Antje en Geeske de telefooncentrale bedienen. Rijmelaar Clinge Doorenbos kwam in 1917 al met het volgende liedje: Van de nieuwerwetse vrouwen/ heb je dag'lijks meer genot/ zeer geschikt zijn ze voor alles/ alles doen ze even vlot/ maar van alle damesvakken/spant één toch nog steeds de kroon/ 't is het nuttigste van alles/ juffrouw van de telefoon.

Geeske was dolgelukkig toen Sjoerd Rusticus aan huis kwam om te vragen of zij op het postkantoor wilde komen werken. Daarvoor had zij vier werkhuizen om daar en thuis schoonmaakwerk te doen. Geeske werd nog zes weken ingewerkt door de Siene, die ging emigreren. Het werk en de sfeer bevielen haar uitstekend: kasboeken bijhouden, stempelen, loketdienst, er was een enorme afwisseling in het werk. Daarvan getuigen ook de door haar beschikbaar gestelde volgende vijf foto's die zo duidelijk zijn dat verdere toelichting overbodig is. Er werd ook wel eens een geintje uitgehaald met de jonge besteller uit Sloten. Hij had altijd haast bij het brengen en afhalen van zakken post. Om die haast te beteugelen naaiden Geeske en Antje zijn mouwen een keer tje dicht en zorgden ervoor dat de altijd aanwezige schaar even onvindbaar was.

Geeske vertelde me ook dat het assurantiëkantoor telefoonnummer 1 had en later een tweede lijn kreeg onder nummer 48. 's Avonds na 21 uur was er geen mogelijkheid meer om via Woudsend een lijntje aan te vragen. De huisdokter en enkele anderen konden dan nog wel via Leeuwarden bellen omdat zij werden doorgeschakeld.

In 1957 begon de automatisering bij de PTT op te rukken en kon iedereen die telefoon had, zonder tussenkomst van het postkantoor, rechtstreeks bellen. In 1962 was de automatisering van het Nederlandse telefoonnet voltooid.

Als gevolg van deze en andere automatiseringen kreeg Geeske in 1957 ontslag aangezegd. Gelukkig kon ze, al had zij niet de juiste papieren, van-

wege haar prima praktische opleiding toch terecht op het postkantoor te Sneek, alwaar zij nog 16 jaar in dienst was.

Mevrouw Rusticus haalde bij mijn bezoek in 1989 enkele herinneringen op. In de tijd dat nog weinigen een eigen telefoon hadden werden veel telegrammen verzonden. Wanneer het een overlijdensbericht betrof, werd dat door de bezorger/ster altijd aangekondigd met "het is van ernstige aard". Ook als het slecht weer was of spekglad op de wegen moest een telegram uiteraard meteen bezorgd worden. Ook wanneer het "de blikken plaats" (boerderij met golfplaten dak) in Trophorne betrof of de afgelegen boeren bij het Koevordermeer. In dat laatste geval fietste je zo lang het nog ging het weiland in en liep je het laatste stuk. Op een keer dat Antje het telegram bezorgde en terugkwam bij haar fiets bleken de kalveren haar fietstas te hebben aangevreten. Een andere keer had ze een telegram voor Atte Tromp, wiens boerderij aan de Noorder Ee stond. Om er te komen fietste Antje naar de fabriekshuizen van de zuivelfabriek en nam daar een bootje naar de overkant van de Welle. Toen ze aangemeerd was wilde ze het spit van de ketting in de wal slaan, maar duwde door een onhandige beweging tegelijk het bootje af waardoor ze in het water viel. Het water kwam tot borsthoogte, maar het telegram bleef droog doordat ze dat tussen de tanden geklemd hield. Drijfnaat vroeg ze iemand van de daar vlakbij wonende familie De Groot of die het telegram voor haar naar Tromp wilden brengen voor een pakje sigaretten. Nou dat kwam dik in orde.

Sjoerd Rusticus had nog een sterk verhaal over zijn vader's hond Wilson. Jan Rusticus las namelijk een krant tezamen met iemand aan het Reedsje (thans Koetshuislaan). Als hij de krant uit had, riep Jan zijn hond en Wilson bezorgde feilloos de krant in de bek bij de medelezer zonder dat er ook maar een druppel speeksel op de krant was gevallen.

Als er een telegram voor de zuivelfabriek was, belde Rusticus de Directeur en zei: "Hij komt eraan". Even later bezorgde Wilson het telegram vlekkeloos bij de Directeur.

Ja, het was een bijzondere hond, Wilson. Of hij het witte poedelachtige hondje was dat we eerder hebben afgebeeld, weet ik niet zeker. De naam Wilson lijkt me wat te stoer voor dat hondje. Hoe dan ook, het einde van Wilson was tragisch en zelfs in 1989 kan Rusticus het verhaal niet zonder emotie vertellen.

Het was rond 1925, Sjoerd was 18 jaar oud, dat een van zijn zusters iets moest bezorgen en de hond voor een wandelingetje meenam. Carl Siegert stond met zijn hondekar met twee bulldoggen meel uit te laden bij bakker Visser. Bij het passeren van de hondekar grijpt een der bulldoggen Wilson in de hals en begon te bijten. Gelukkig kwam de politie net langs en met diens gummistok wordt op het achterste van de bulldog geslagen zodat die Wilson zal loslaten. Het effect is echter averechts en de bulldog begint nog verwoederd te bijten. Dan komt Siegert erbij en zegt: "Geef mij die gummistok maar eens even". En meteen slaat hij Wilson keihard op z'n

kop, waardoor deze zo ernstig aan de hersenen wordt beschadigd, dat hij moest worden afge- maakt.

Jaren later heeft Sjoerd ook een hond. Als Siegert aan het loket komt prijst hij die hond en zegt: "Ik hou toch zo van honden". Sjoerd Rusticus explodeert en zegt Siegert eens flink de waarheid aan. Eindelijk kwamen zijn emoties naar buiten. Siegert schrikt van de felle toon en droop zonder weerwoord af.

We laten hier nog twee foto's zien van Sjoerd Rusticus. De eerste met een klant aan het loket die kennelijk iets moet ondertekenen. Wat was het een benauwd klein loket; ik herinner me dat nog wel als ik een rekening van mijn ouders via de postgiro moest betalen. Helemaal links een brievenweger en bij de neus van Rusticus een telefoontoestel waarmee klanten die zelf nog geen telefoon hadden konden bellen. Vaag staat me bij dat er ook een klein hokje met telefoon was waar je wat meer privé kon praten.

Na gedane arbeid is het goed rusten en dat straalt de tweede foto uit.

Per 1 juni 1972 wordt Sjoerd Rusticus eervol ontslag verleend wegens het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd. Tegelijkertijd wordt het hulp-postkantoor Woudsend opgeheven en per dezelfde datum vervangen door een postagentschap in de galanteriezaak van de heer en mevrouw Van der Velde-de Boer in de Midstraat 34. Dit echtpaar doet alle voor komende posthandelingen en girozaken totdat Tjipke Tjalsma het bedrijf overneemt in 1981 en hij de postagent wordt. Ik heb een foto van de buitenkant van het kantoor genomen juist toen de postauto langs kwam. De foto waarop Tjipke aan de toonbank staat nam ik op 26-11-1990.

In 1991 nam Maurits Kuipers de zaak en het agentschap van Tjalsma over. Tot hoe lang Maurits zijn taak uitoefende is me niet precies bekend. Inmiddels is het postagentschap in de fraai verbouwde supermarkt gevestigd.

Over de postbestellers die onder Jan en Sjoerd Rusticus hebben gewerkt zullen we het later nog hebben.

Het uit 1910 stammende woonhuis annex postkantoor werd in 1972 verkocht en er kwam een aantal jaren een pannenkoekenhuis genaamd "De Posthoorn". Thans is het een Italiaanse pizzeria met de naam "Dolce Vita".

Sjoerd en Antje verhuisden naar de Paterstrjitte 13 in Woudsend waar Sjoerd op 11 april 1990 overleed, bijna 83 jaar en na een gelukkig huwelijk van 51 jaar. Antje Rusticus-Finnema is enkele jaren terug overleden. Zij heeft mij vaak geholpen bij het identificeren van Woudsenders op oude(re) foto's.

Niet alleen heeft zij haar hele leven in Woudsend doorgebracht, ook door haar werk kende zij praktisch alle inwoners. Bovendien had zij een prima geheugen. Ik denk met veel plezier terug aan onze ontmoetingen en had graag nog vaker een beroep willen doen op haar kennis van Woudsend en Woudsenders.